

**ESPURNES
BARROQUES**

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

Les Sonates del Rosari (II)

LINA TUR I

MUSICA ALCHEMICA

© Elisabet Bataller

Diumenge 9 de juny del 2024, 11:30h.

Església de Santa Maria
LA MOLSOA (SOLSONÈS)

Valora'ns

LA TEVA OPINIÓ ENS AJUDA A MILLORAR

Escaneja aquest codi QR
i valora els concerts
d'Espurnes Barroques!

Fes-te amic del festival a:

ESPURNESBARROQUES.CAT

Heinrich Ignaz Franz von Biber (1644-1704)

Les Sonates del Rosari II

Misteris de dolor:

Sonata n. 9 en La menor: 'Jesús amb la creu al coll', C 98

Sonata n. 10 en Sol menor: 'La crucifixió i mort de Jesús', C 99

Misteris de glòria:

Sonata n. 11 en Sol Major: 'La resurrecció', C 100

Sonata n. 12 en Do Major 'L'ascensió', C 101

Sonata n. 13 en Re menor 'La Pentecosta', C 102

Sonata n. 14 en Re Major 'L'Assumpció de la Verge', C 103

Sonata n. 15 en Do Major 'La coronació de la Verge', C 104

Passacaglia per a violí sol en Sol menor: 'L'àngel de la guarda', C 105

Durada musical: 70' sense pausa

Notes al programa

La interpretació del cicle complet de les *Sonates del Rosari* de Heinrich Ignaz Franz von Biber (1644-1704) és una gesta a l'abast de pocs intèrprets. I això és així no sols per la llargada del programa (són prop de dues hores de música), sinó per la complexitat derivada del fet que cada sonata és interpretada amb un violí afinat de manera diferent. Això propicia que sovint calgui fins a quatre o cinc instruments per entomar-ne la interpretació i demanda, sense cap mena de dubte, una capacitat extraordinària a l'intèrpret, tal com explicita Lina Tur:

“La qüestió d'una afinació especial de les quatre cordes del violí per a cada sonata és un cas gairebé únic en la història de la música. La *scordatura* s'utilitzava en alguna rara ocasió per al violí, però amb més assiduitat en altres instruments fins al *Seicento*, tot i que posteriorment no va tenir gaire bona acollida per la dificultat extrema que suposa per al violinista. Per a cada *scordatura*, la partitura està indicada amb les 'notes' que caldria tocar si el violí estigués afinat de manera 'normal' (sol-re-la-mi); tanmateix, en estar afinat d'una altra manera, l'intèrpret pensa unes notes mentre que en sent unes altres.”

Aquests requisit no és un capritx de Biber, sinó que respon a una concepció molt singular de l'obra, plena d'un simbolisme que no sols queda en el pla teòric, sinó que permea l'escolta i també la sensació física de l'intèrpret. Lina Tur continua explicant:

“Què va portar Biber a realitzar una obra de tal complexitat i varietat de *scordatures* ha conduït a múltiples teories. Per un costat trobem les teories matemàtiques i astronòmiques que relacionen la composició amb Kepler i les seves teories de l'*Harmonices Mundi*. La constel·lació de la Lira simbolitzava el pensament harmònic en l'astronomia. I són molts els que volen veure en l'al·lusió a aquest instrument, així com al sol i la lluna en la dedicatòria, una correspondència amb la relació platònica dels cossos celestis de Kepler.

Per descomptat, també hi ha motius programàtics, òbviament religiosos, que consisteixen en l'establiment d'un paral·lelisme entre la *scordatura* i la història que explica cada Misteri. Així, per exemple, la sonata de la Resurrecció té com a *scordatura* re-sol-re-sol, la qual cosa en italià vol dir "rei sol", clara al·lusió a Crist ressuscitat. En la Visitació, la *scordatura* són dos parells idèntics d'interval, com són idèntiques les situacions d'Elisabet i Maria; i, tornant a la Resurrecció, creua les cordes centrals entre el cordal i el pont, en una clara al·lusió a la redempció per mitjà de la creu.

No són pocs, d'altra banda, els que donen suport a les teories numerològiques, que ho basen tot en la pròpia estructura del número 15 (5+5+5) de la pregària, amb sorprenents resultats quan es compta el nombre de notes per sonata. Dieter Haberl comenta, per exemple que «les 496 notes del primer moviment de la primera sonata indueixen a pensar que es tracta de la plasmació musical del dogma de la Immaculada Concepció, per ser 496 el tercer número perfecte després del 6 i el 28. El nombre total de notes de força moviments d'aquestes sonates és divisible per 22, un altre nombre carregat de referències simbòliques per correspondre dins de l'ordre alfabètic a la lletra X, que representa la creu.»

Hi ha també una certa representativitat retòrica en molts dels elements que Biber posa en joc, convocant amb diversos procediments els fets referits a Jesús i a Maria que es tracten a cada sonata. És significatiu com el “el violí es tensa fins a límits insospitats en les Sonates centrals del Dolor i es relaxa després de la Resurrecció. Tremola sota l'arc en el terratrèmol després de la Crucifixió pels acords extrems i ràpids, i el seu so s'obre i s'expandeix amb facilitat en la celebració de l'Assumpció. Així mateix, l'interpret pateix l'augment de la tensió de les cordes sota els seus dits («com el tall d'un Ganivet», diu Manze), tement que l'instrument pugui cedir a la tensió màxima, notant com el cos del violí ressona extremadament amb la relaxació de la tensió en els misteris gloriosos i — haig de dir— també la ment del violinista, que augmenta progressivament el seu desconcert davant una de les majors complexitats de la *scordatura* i es torba enormement durant la flagel·lació. Després de les sonates doloroses, la ment va recuperant a poc a poc la *cordura* (mai millor dit) a mesura que s'acosta la gran festa final.”

No és menys rellevant l'últim dels moviments, un extens passacaglia per a violí sol (veritable predecessor de la cèlebre *Xacona* de J.S. Bach) que tanca tot el cicle. En aquesta “pregària que evoca l'àngel de la guarda —que ens acompanya en la nostra vida així com les quatre notes en *ostinato eternum* i independentment dels anys i les realitats que van canviant— ja no hi ha *scordatura*, sinó només el seu record: apareixen la calma i el retorn a la normalitat per tancar el cercle i l'evocació. L'experiència com a intèrpret és única, emocional, física i mentalment, i marca un abans i un després.”

Amb la programació del cicle complet de les *Sonates del Rosari* de Biber, esperem posar un final gloriós a les Espurnes Barroques d'enguany, sorgides del goig de compartir trobades al voltant de la música, el patrimoni i la gastronomia, procurant no encallar-nos mai en cap experiència de dolor. Tenim la capacitat — gloriosa— que així sigui!

Fitxa artística i biografies

MUSICA ALChEMICA

Andrew Ackerman, *violone*

Jadran Duncumb, *tiorba*

Sara Águeda, *arpa*

Eugène Michelangeli, *clave*

Daniel Oyarzábal, *orgue*

Lina Tur Bonet, violí i direcció

LINA TUR BONET

Considerada internacionalment pel seu virtuosisme (*"fiery virtuoso"*, The Strad; *"verdadera violinista del diablo"*, Bayerische Rundfunk; *"superbement joué"*, Diapason; *"echte Virtuosity"*, Rondo); la seva musicalitat poc comuna (*"honest and heartfelt music-making"*, Gramophone; *"la violinista del alma"*, Sankei Shinbun); la seva barreja de creativitat (*"grande habileté à ornamenter, véritable feu d'artifice"*, Classica), energia (*"Lina shines"* San Diego Tribune) i rigor estilístic, (*"streng historisierenden Spielweise"* Rondo, *"palette de couleurs étendue, une rhétorique finement construite"*, Classica), Lina Tur Bonet ha desenvolupat una versàtil i personal carrera com a violinista i directora.

Des de molt jove ha treballat en ensembles de primer nivell mundial sota la batuta d'Abbado, Gardiner, Harding, Minkowski, Christie, Currentzis, Gatti, Marriner, Nagano, Biondi, Dantone, Goebel, Egarr o Carmignola i ha compartit escenari de música de cambra amb Zacharias, Pressler, de Figueiredo, Onofri o Kossenko, actuant a l'Òpera de Sidney, el Lincoln Center, el Bunkamura Hall, el London Proms o la Berliner Philharmonie. És concertino de Le Concert des Nations amb Jordi Savall i ha liderat Il Complesso Barocco, l'Orquestra del Liceu de Barcelona, Concerto Köln, Hofkapelle Munich, la ONE i un llarg etcètera. Dirigeix a Tafelmusik Toronto, Barokkanerne Oslo, Orchestre de Chambre Toulouse, Barroca de Sevilla, Orquesta del Festival de Montreal, Jerusalem Baroque Orchestra, Haydn Philharmonie Eisenstadt i Recreation Styriarte Graz. Com a solista actua al Wigmore Hall, Concertgebouw Amsterdam, Philharmonie Sant Petersburg, Potsdamer Festival, Trigonale Klagenfurt, Bachfest Leipzig, Potsdamer Festspiele, Musashino Hall Tokyo, Israel, NYC, Montreal Baroque, Musikverein, Konzerthaus Wien...

Els seus 18 CDs com a solista han estat elegits Best version per la BBC, Referencial per Gramophone, Mejor versión per a Radio France Musique i Scherzo, Recomendadas per les ràdios alemanyes, obtenint diversos Diapason d'Or, E de Scherzo, R de Ritmo i Melómano de Oro, Choc de Classica, Joker de Crescendo, 5* Rondó, 10 Luister, nominacions pels Opus Klassik i els ICMA. El seu enregistrament de Ravel fou Millor CD de l'any al Japó.

Recupera música inèdita, incloent-hi Vivaldi, Pisendel i Boccherini. Interpreta obres per a violí i orquestra del barroc, arribant fins a Mozart, Beethoven, Mendelssohn, Brahms, Chausson, Ravel, Bartok i Piazzolla.

És catedràtica de violí i viola barrocs a la MHS Franz Liszt Weimar.

MUSIca ALcheMIca

Semblant élaborer le discours dans l'exaltation de l'instant, MUSIca ALcheMIca porte son nom à merveille: Tur Bonet et ses partenaires inventent et déploient une palette inouïe de couleurs, de dynamiques souples ou percutantes. DIAPASON

Lina Tur és la fundadora i directora de l'agrupació **MUSIca ALcheMIca**, nascuda durant la seva estada a Viena. Va debutar a Vila Musica Mainz i al Festival de Potsdam amb l'òpera *Alessandro* de Händel, dirigida per Alan Curtis. La formació, reconeguda internacionalment gràcies a les seves premiades gravacions, neix de la idea d'interpretar músiques de tots els temps, així com abordar projectes multidisciplinars i pedagògics. La seva activitat es reparteix entre Europa, Amèrica i Àsia i compta entre les seves files amb grans intèrprets internacionals, essent un veritable grup de solistes.

MUSIca ALcheMIca ha actuat a Musashino Hall Tokyo, Potsdamer Festspiele, Early Music San Petersburgo, Innsbrucker Festwochen, Bach Biennale Weimar, Palazzo di Spagna Roma, Cappella dei Turchini Nápoles, Instituto Cervantes de Palermo, Teatro Cervantes Londres, Brecize Festival, Brunnenthal Festival, Sala de la ORF de Viena, Kartause Mauerbach, Festival de Chiquitos en Bolívia i als Festivals de Música Antiga de Santiago de Xile, Lima i Panamà. A Espanya, a l'Auditorio Nacional, Pórtico de Zamora, Fundación Juan March, FIAS Madrid, Música Antigua de Álava, Teatro Carlos III El Escorial, FeMAP, Festival de Mahón i als auditoris de Valladolid, Saragossa, Tenerife i Castelló.

Ha enregistrat música de Legrenzi, Biber, Bach i Händel per a la ràdio austriaca ORF; en viu per a la RTVE i la NHK japonesa, retransmesa mundialment. Els seus registres discogràfics inclouen sis premiats CDs per a Pan Classics i 4 per a Glossa, rebent el Diapason d'Or en dues ocasions.

En la seva vessant multidisciplinar, MUSIca ALcheMIca ha col·laborat amb el poeta Antonio Colinas a *La Tumba negra*, amb l'artista Ángel Haro a *Folia* en residència artística del Centro Párraga i actua en importants museus i espais culturals com el MuVIM, el Matadero de Madrid o el MACE, integrant tècniques audiovisuals amb la seva música, en col·laboració amb videoartistes, pintors, cineastes, actors, orfebres i titellaires. També en projectes educatius internacionals a Panamà i a Bolívia, impartint classes magistrals i compartint escenari amb joves músics. Els vídeos de MUSIca ALcheMIca gaudeixen de gran estima pel seu caràcter artístic i innovador. El de la *Follia* de Corelli va ser presentat a Roma, Londres i RTVE amb gran èxit, així com un altre realitzat a Viena amb el productor Michael Seeber amb la *Sonata a Kreutzer* de Beethoven.

Tast gastronòmic

Cerveses La Pirata - cervesalapirata.com

La Solsonina - [@la_solsonina_cafeteria](https://www.instagram.com/la_solsonina_cafeteria)

Verit Fruit - veritfruit.com

Amb el suport de:

Amb la col·laboració especial de:

Amb la col·laboració de:

Amb l'ajut de:

Cots i Claret · Oliva Torras · Alapont · Òptica Jané · La Mare Cultural · Instal·lacions AGE C · Oli Migjorn · Farmàcia Mª Teresa Comas Riu Farmàcia Òptica Casas · Òmnium Segarra · Gestoria Mas Solsona · Tegecom · Fòrumgestió Assessors · La Farga del Solsonès · ARTA Estany 2011 · Constructora de Solsona · Òmnium Segarra · Vidres Solsona · VAS · Tallers Ballús · Espar Sala · Knauf · Tèxtil Olius Koobin · Constructora del Cardoner · Fruits Taribó · Carnisseria Solvi · Càmping La Ribera · Antiga Casa Magí · Restaurant El Miracle Allotjaments El Miracle · Hotel Sant Roc · Hotel Bremon · La Mare de la Font · La Garriga de Castelladral · Càmping El Solsonès · Konvent Urbi Apartaments · Casa d'Espiritualitat del Miracle · Hostal de Pinós · Ke Diví restaurant · Acústic Barna · Amics de Vergós Guerejagt Associació Riubrogent · Associació Amics de Coaner · Associació Pro Retaule de Salelles · Associació de Veïns de Salelles

Productors:

Cervesa La Pirata · Cafès Gener-November Tea · Flequers de Cardona · EssènciesCat · El Rosal · Ecomercaderet · Torrrons Vicens Celler Grau i Grau · Restaurant Casal de Castelltallat · Horta de cal Cinto · Celler Fargas-Fargas · Forn Jorba · Giulio Bulloni · Oli Migjorn Làctics Saborit · Caseus Afinadors · Forn Coma · Celler Abadal · Chocolate Factory · Celler Clos Dominic · Forn cal Pius · Inés Rosales Que rebenti la Baells · Especialitats Viñas · Restaurant Corpus · Forn l'Espurna · Vins - cava Piteus · Forn - Pastisseria Camps · Biolord Rostisseria Romina · La Fornera de Biosca · Celler Comalats · La Garbiana · L'Olívera · Cerveses La Vella Caravana · La Solsonina · Verit Fruit · Casa Dalmases · Aya Cacao · Eixarcolant · Pastisseria Flor de Neu · Celler Collbaix · El Moli

Mitjans col·laboradors:

